

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ യുദ്ധകാണ്ഡേ

॥ ചതുർവിംശഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമാത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ചതുർവിംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീരാമേണ ലക്ഷ്മണം പ്രതി ലങ്കാശോഭാം വർണയിത്യാ സേനാം
വ്യൂഹ്യ സ്ഥാപയിതുമാദേശഃ, ശ്രീരാമാജ്ഞയാ മുക്തേന ശുകേന
രാവണമുപഗമ്യ തദഗ്രേ ശ്രീരാമസൈന്യശക്തേഃ പ്രാബല്യസ്യ
വർണനം രാവണേന സ്വബലസ്യ വികത്ഥനം ച

സാ വീരസമിതി രാജ്ഞാ
വിരരാജ വ്യവസ്ഥിതാ |
ശശിനാ ശുഭനക്ഷത്രാ
പൗർണമാസീവ ശാരദീ ||6.24.1 ||

പ്രചചാല ച വേഗേന
ത്രസ്താ ചൈവ വസുന്ധരാ |
പീഡ്യമാനാ ബലൗഘേന
തേന സാഗരവർചസാ ||6.24.2 ||

തതഃ ശുശ്രൂവുരാക്രൂഷ്ടം
ലങ്കായാം കാനനൗകസഃ |
ദേരീമൃദംഗസംഘൃഷ്ടം
തുമുലം ലോമഹർഷണം ||6.24.3 ||

ബഭൂവുസ്തേന ഘോഷേണ
സംഹൃഷ്ടാ ഹരിയുമപാഃ |

അമൃഷ്യമാണാസ്കൃദ് ഘോഷം
വിനേദുർഘോഷവത്തരം || 6.24.4 ||

രാക്ഷസാസ്കൃത് പ്ലവംഗാനാം
ശുശ്രൂവുസ്സേപി ഗർജിതം |
നർദതാമിവ ദൃപ്താനാം
മേഘാനാമംബരേ സ്വനം || 6.24.5 ||

ദൃഷ്ട്യാ ദാശരഥിർലങ്കാം
ചിത്രധ്വജപതാകിനീം |
ജഗാമ മനസാ സീതാം
ദൂയമാനേന ചേതസാ || 6.24.6 ||

അത്ര സാ മൃഗശാവാക്ഷീ
രാവണേനോപരുധ്യതേ |
അഭിഭൂതാ ഗ്രഹേണേവ
ലോഹിതാംഗേന രോഹിണീ || 6.24.7 ||

ദീർഘമുഷ്ണം ച നിഃശ്വസ്യ
സമുദ്ദീക്ഷ്യ ച ലക്ഷ്മണം |
ഉവാച വചനം വീര -
സ്തത്കാലഹിതമാത്മനഃ || 6.24.8 ||

ആലിഖന്തിമിവാകാശ -
മുത്ഥിതാം പശ്യ ലക്ഷ്മണ |
മനസേവ കൃതാം ലങ്കാം
നഗാഗ്രേ വിശ്വകർമ്മണാ || 6.24.9 ||

വിമാനൈർബഹുഭിർലങ്കാ
സങ്കീർണാ രചിതാ പുരാ |

വിഷ്ണോഃ പദമിവാകാശം
ഛാദിതം പാണ്ഡുഭിർഘനൈഃ || 6.24.10 ||

പുഷ്പിതൈഃ ശോഭിതാ ലങ്കാ
വനൈശ്ചിത്രമോപമൈഃ |
നാനാപതഗസംഘുഷ്ട -
ഫലപുഷ്പോപഗൈഃ ശുഭൈഃ || 6.24.11 ||

പശ്യ മത്തവിഹംഗാനി
പ്രലീനഭ്രമരാണി ച |
കോകിലാകുലഖണ്ഡാനി
ദോധവീതി ശിവോന്മിലഃ || 6.24.12 ||

ഇതി ദാശരഥീ രാമോ
ലക്ഷ്മണം സമഭാഷത |
ബലം ച തത്ര വിഭജ് -
ച്ഛാന്തദൃഷ്ടേന കർമണാ || 6.24.13 ||

ശശാസ കപിസേനാം താം
ബലാദാദായ വീര്യവാൻ |
അംഗദഃ സഹ നീലേന
തിഷ്ഠേദുരസി ദുർജയഃ || 6.24.14 ||

തിഷ്ഠേദ് വാനരവാഹിന്യാ
വാനരഘസമാവൃതഃ |
ആശ്രിതോ ദക്ഷിണം പാർശ്വ -
മൃഷഭോ നാമ വാനരഃ || 6.24.15 ||

ഗന്ധഹസ്തീവ ദുർധർഷ -
സ്തരസ്തീ ഗന്ധമാദനഃ |

തിഷ്ടേദ് വാനരവാഹിൻയാഃ
സവ്യം പാർശ്വമധിഷ്ഠിതഃ ||6.24.16 ||

മൂർധ്നി സ്ഥാസ്യാമൃഹം യത്തോ
ലക്ഷ്മണേന സമൻവിതഃ |
ജാംബവാംശ്ച സുഷേണശ്ച
വേഗദർശീ ച വാനരഃ ||6.24.17 ||

ഋക്ഷമുഖ്യാ മഹാത്മാനഃ
കുക്ഷിം രക്ഷന്തു തേ ത്രയഃ |
ജഘനം കപിസേനായാഃ
കപിരാജോദ്ഭിരക്ഷതു |
പശ്ചാർധമിവ ലോകസ്യ
പ്രചേതാസ്തേജസാ വൃതഃ ||6.24.18 ||

സുവിഭക്തമഹാവൃഹാ
മഹാവാനരരക്ഷിതാ |
അനീകിനീ സാ വിബഭൗ
യഥാ ദ്യൗഃ സാദ്രസന്ദ്ലവാ ||6.24.19 ||

പ്രഗൃഹ്യ ഗിരിശൃംഗാണി
മഹതശ്ച മഹീരുഹാൻ |
ആസേദുർവാനരാ ലങ്കാം
മിമർദധിഷ്ഠവോ രണേ ||6.24.20 ||

ശിഖരൈർവികിരാമൈനാം
ലങ്കാം മുഷ്ടിഭിരേവ വാ |
ഇതി സു ദധിരേ സർവേ
മനാംസി ഹരിപുംഗവാഃ ||6.24.21 ||

തതോ രാമോ മഹാതേജഃ
 സുഗ്രീവമിദമബ്രവീത് |
 സുവിഭക്താനി സൈന്ധവാനി
 ശുക ഏഷ വിമുച്യതാം || 6.24.22 ||

രാമസ്യ തു വചഃ ശ്രുത്വാ
 വാനരേന്ദ്രോ മഹാബലഃ |
 മോചയാമാസ തം ദൂതം
 ശുകം രാമസ്യ ശാസനാത് || 6.24.23 ||

മോചിതോ രാമവാക്യേന
 വാനരൈശ്ച നിപീഡിതഃ |
 ശുകഃ പരമസന്ത്രസ്തോ
 രക്ഷോധിപമുപാഗമത് || 6.24.24 ||

രാവണഃ പ്രഹസന്നേവ
 ശുകം വാക്യമുവാച ഹ |
 കിമിമൗ തേ സിതൗ പക്ഷൗ
 ലൂനപക്ഷശ്ച ദൃശ്യസേ || 6.24.25 ||

കച്ചിന്നാനേകചിത്താനാം
 തേഷാം ത്വം വശമാഗതഃ |
 തതഃ സ ഭയസംവിഗ്ന -
 സ്തേന രാജ്ഞാഭിചോഭിതഃ |
 വചനം പ്രത്യുവാചേദം
 രാക്ഷസാധിപമുത്തമം || 6.24.26 ||

സാഗരസ്യോത്തരേ തീരേ -
 ിബ്രുവം തേ വചനം തഥാ |

യഥാ സന്ദേശമക്ലിഷ്ടം
സാന്ത്യയത്ശ്ശക്ഷ്ണയാ ഗിരാ || 6.24.27 ||

ക്രൂദ്ധൈസ്തൈരഹമുത്പ്ലുത്യ
ദൃഷ്ടമാത്രഃ പ്ലവംഗമൈഃ |
ഗൃഹീത്യോന്മുഖി ചാരണ്യോ
ഹന്തും ലോക്സും ച മുഷ്ടിഭിഃ || 6.24.28 ||

ന തേ സംഭാഷിതും ശക്യാഃ
സമ്പ്രശ്ലോത്ര ന വിദ്യതേ |
പ്രകൃത്യാ കോപനാസ്തീക്ഷ്ണാ
വാനരാ രാക്ഷസാധിപ || 6.24.29 ||

സ ച ഹന്താ വിരാധസ്യ
കബന്ധസ്യ ഖരസ്യ ച |
സുഗ്രീവസഹിതോ രാമഃ
സീതായാഃ പദമാഗതഃ || 6.24.30 ||

സ കൃത്യാ സാഗരേ സേതും
തീർത്യാ ച ലവണോദധിം |
ഏഷ രക്ഷാംസി നിർധൂയ
ധൻവീ തിഷ്ഠതി രാഘവഃ || 6.24.31 ||

ഋക്ഷവാനരസംഘാനാ -
മനീകാനി സഹസ്രശഃ |
ഗിരിമേഘനികാശാനാം
ഛാദയന്തി വസുന്ധരാം || 6.24.32 ||

രാക്ഷസാനാം ബലൗഘസ്യ
വാനരേന്ദ്രബലസ്യ ച |

നൈതയോർവിദ്യതേ സന്ധി -
 ർഭേവദാനവയോരിവ || 6.24.33 ||

പുരാ പ്രാകാരമായാന്തി
 ക്ഷിപ്രമേകതരം കുരു |
 സീതാം ചാസ്മൈ പ്രയച്ഛാശു
 യുദ്ധം വാപി പ്രദീയതാം || 6.24.34 ||

ശുകന്യ വചനം ശ്രുത്വാ
 രാവണോ വാക്യമബ്രവീത് |
 രോഷസംരക്തനയനോ
 നിർഭഹന്നിവ ചക്ഷുഷാ || 6.24.35 ||

യദി മാം പ്രതി യുദ്ധേരൻ
 ദേവഗന്ധർവദാനവാഃ |
 നൈവ സീതാം പ്രദാസ്യാമി
 സർവലോകദയാദപി || 6.24.36 ||

കദാ സമഭിധാവന്തി
 മാമകാ രാഘവം ശരാഃ |
 വസന്തേ പുഷ്പിതം മത്താ
 ഭദരാ ഇവ പാദപം || 6.24.37 ||

കദാ ശോണിതദിഗ്യാംഗം
 ദീപ്തൈഃ കാർമുകവിച്യുതൈഃ |
 ശരൈരാദീപയിഷ്യാമി
 ഉൽകാദിരിവ കുഞ്ജരം || 6.24.38 ||

തച്ചാസ്യ ബലമാദാസ്യേ
 ബലേന മഹതാ വൃതഃ |

ജ്യോതിഷാമിവ സർവേഷാം
പ്രഭാമുദ്യൻ ദിവാകരഃ || 6.24.39 ||

സാഗരസ്യേവ മേ വേഗോ
മാരുതസ്യേവ മേ ബലം |
ന ച ദാശരഥിർവേദ
തേന മാം യോദ്ധുമിച്ഛതി || 6.24.40 ||

ന മേ തുണീശയാൻ ബാണാൻ
സവിഷാനിവ പന്നഗാൻ |
രാമഃ പശ്യതി സംഗ്രാമേ
തേന മാം യോദ്ധുമിച്ഛതി || 6.24.41 ||

ന ജാനാതി പുരാ വീര്യം
മമ യുദ്ധേ സ രഘവഃ |
മമ ചാപമയീം വീണാം
ശരകോണൈഃ പ്രവാദിതാം || 6.24.42 ||

ജ്യാശബ്ദതുമുലാം ഘോരാമാർതഗീതമഹാസ്വനാം |
നാരാചതലസന്നാദാം നദീമഹിതവാഹിനീം |
അവഗാഹ്യ മഹാരംഗം വാദയിഷ്യാമ്യഹം രണേ || 6.24.43 ||

ന വാസവേനാപി സഹസ്രചക്ഷുഷാ
യുദ്ധ്യന്തി ശക്യോ വരുണേന വാ സ്വയം |
യമേന വാ ധർഷയിതും ശരാഗ്നിനാ
മഹാഹവേ വൈശ്രവണേന വാ പുനഃ || 6.24.44 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
യുദ്ധകാണ്ഡേ ചതുർവിംശഃ സർഗഃ ||